

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.н. Ваня Куздова Банабакова
Национален военен университет „Васил Левски“

на дисертационния труд на Каспарс Киксте

на тема **„Възможности за военно-икономическо сътрудничество на страните от Балтийско-черноморския регион“**,
представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство (сигурност и отбрана)“

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед на Началника на НВУ „Васил Левски“ № РД-06-395/05.12.2025 г. и Протокол № 1/08.12.2025 г. от първо заседание на научното жури

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Докторантът Каспарс Киксте е зачислен за обучение, чрез самостоятелна подготовка за придобиване на ОНС Доктор в НВУ „Васил Левски“ със Заповед на Началника на НВУ „Васил Левски“ № РД-06-259/14.11.2023 г. и е отчислен с право на защита със Заповед на Началника на НВУ „Васил Левски“ № РД-06-367/24.10.2025 г.

Представеният дисертационен труд изследва актуална в международен мащаб, включително и за България научна проблематика, свързана с необходимостта от търсене на възможности за сътрудничество на страните от Балтийско-черноморския регион в управленски, военен и икономически аспект.

Разработеният дисертационен труд е лично дело на автора, тъй като изследванията в сферата на разглежданата проблематика не са обект на масови научни разработки.

Дисертационният труд е разработен в общ обем от 221 страници, от които 209 страници основен текст и включва увод, три глави, заключение, списък с използвана литература и 11 приложения. В дисертационния труд са представени 15 фигури и 26 таблици. Използвани са 289 литературни източника на латвийски, руски и английски език.

На тази основа, представеният дисертационен труд отговаря на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав в Република България.

Актуалността и значимостта на темата на дисертационния труд и самата разработка се определят от следните предпоставки и условия: националната идентичност на всяка държава е пряко свързана с нейната сигурност; в условията на съвременната нестабилност и наличието на много заплахи за сигурността на страните по света и техните граждани, съществува належаща необходимост от изграждане на интегрирана система за сигурност; осигуряването на националната сигурност включва развитието на собствен военен сектор и използване на предимствата на международното сътрудничество; степента и мащабът на развитие на военния сектор във всяка държава се определят от нейните управленски, икономически, исторически и политически характеристики; потенциалът на военния сектор зависи от икономическите и управленски възможности на дадена страна; управленският и икономическият потенциал на държавите е различен, в резултат на което и способността им да устояват на външни заплахи; развитието на международното сътрудничество с партньорски държави в управленски, икономически и военен аспект е най-важното условие за укрепване на националната сигурност; такова сътрудничество е необходимо и в рамките на страните от Балтийско-Черноморския регион; членството на тези страни в Европейския съюз и НАТО са изключително важно, но съвременните реалности показват, че има необходимост и от нови съюзи за сътрудничество и други.

Това определя актуалността, значимостта и необходимостта за науката и практиката в международен план на дисертационния труд.

В увода е обоснована актуалността на темата и са дефинирани точно и ясно обектът, предметът, целта и три научноизследователски задачи.

Дисертационният труд е разработен на основата на **изследователската теза**, че осигуряването на сигурността на страната на национално и регионално ниво включва както развитието на собствен военен сектор, така и използването на предимствата на международното военно сътрудничество. В работата се обосновава наличието на широк спектър от предпоставки за създаването на регионален съюз на страните, свързващи Балтийско и Черно море. Създаването на такъв съюз не противоречи на съществуващите обединения - ЕС и НАТО, но разширява възможностите за икономическо и военно сътрудничество в контекста на формирането на Балтийско-Черноморския коридор.

При разработване на дисертационния труд и за постигане на целта, решаване на научноизследователските задачи и доказване на изследователската хипотеза са използвани научно-изследователски подходи и методи като: индукция, дедукция, анализ и синтез, исторически, сравнителен и критичен анализ, експертни оценки, статистически методи за анализ, методи за събиране на вторична и първична информация, количествен и качествен анализ, SWOT анализ и други.

Анализите се основават на богат емпиричен материал.

Теоретична и методологична основа на дисертационното изследване

са трудовете на чуждестранни учени в областта на управлението, икономиката и сигурността.

В увода на дисертационния труд са очертани и ограничителните условия, при които той е разработен.

Дисертационният труд показва, че неговия автор владее много добре терминологията по разглежданата проблематика.

Дисертационният труд е разработен последователно и логично.

В първа глава, на основата на критичен и сравнителен анализ, са изведени основните научно-методологични постановки, свързани с военното и икономическото сътрудничество между държавите.

Втора глава е насочена към анализ на развитието на сътрудничеството между страните от Балтийско-черноморския регион.

Трета глава, на основата на изследванията от първа и втора глава, очертава перспективите за развитие на страните от Балтийско-черноморския регион, като акцентите са в две основни направления – анализ, оценка и предлагане на модел за Балтийско-черноморския регион, и мястото на Латвия в системата за регионална сигурност в управленски, икономически и военен аспект.

В края на всяка от трите глави са направени задълбочени изводи.

В заключението на дисертационния труд са синтезирани обобщени изводи от цялото дисертационно изследване.

Съдържанието на дисертационния труд напълно отговаря на неговата тема. Получените резултати показват, че поставените цел и научноизследователски задачи са цялостно постигнати.

Първа глава решава първа научноизследователска задача, чрез втора глава е решена втора научноизследователска задача, а трета глава решава трета задача.

Изследователската хипотеза е доказана на основата на задълбочени емпирични проучвания и анализи, основани на сериозен статистически инструментариум.

Предложеният дисертационен труд е разработен последователно и логично. Отделните глави са добре балансирани като обем. Авторът е използвал богат инструментариум от методи за проучване и анализ и голяма база от емпирични данни. Направени са задълбочени проучвания и интерпретиране на резултатите и са дадени иновативни научно-приложни предложения за развитие на сътрудничеството между страните от Балтийско-черноморския регион.

2. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд

Дисертационният труд съдържа значими научни и научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката. Дисертационният труд показва, че неговият автор притежава задълбочени теоретични знания по научната специалност и способности за

самостоятелни научни изследвания. Авторът предлага значими научно-приложни решения на важен практически проблем с военна, управленска, икономическа и социална значимост.

Считам, че представеният дисертационен труд напълно отговаря на изискването на чл. 27, ал. 1 от Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав в Република България.

Обемът на дисертационния труд е оптимален, от гледна точка на цялостност и завършеност на научното изследване и от гледна точка на изискванията за дисертационен труд за придобиване на ОНС Доктор.

Не е констатирано плагиатство в дисертационния труд и нямам съмнения за такова.

Представеният дисертационен труд е с ясно изразени **научни и научно-приложни приноси**. Приемам формулираните от автора на дисертационния труд научни и научно-приложни приноси.

Основните **научни приноси** са:

- Разширена и обогатена е теорията за национална и регионална сигурност на основата на научно обоснована необходимост от създаване на нова система за колективна сигурност в източноевропейския регион;
- Генерирано е ново знание, основано на разработените предложения за постигане на общите интереси на страните от Балтийско-Черноморския регион, чрез координацията на политиката за сигурност и икономическо развитие.

Основните **научно-приложни приноси** са:

- Разработен е модел за военно-икономическо сътрудничество на страните от Балтийско-Черноморския регион с научно обоснована организационно-управленска йерархическа структура;
- Предложени са методологични подходи за определяне на дела и формите на сътрудничество на страните от Балтийско-Черноморския регион;
- Научно-обоснована е концептуалната платформа на стратегията на Латвия за управленско и икономическо устойчиво развитие на основата на сътрудничеството на страните от Балтийско-Черноморския регион.

В иновативен аспект, дисертационния труд се отличава със следното: обоснована е необходимостта от създаване на нова система за колективна сигурност в Източна Европа; проучени и систематизирани са предпоставките за създаването на Балтийско-Черноморски съюз с цел подобряване на регионалната сигурност; разработени са нови разпоредби относно общите интереси на страните от Балтийско-Черноморския регион в областта на сигурността, икономическото, управленското и политическото сътрудничество; разработен е управленски йерархичен модел на състава на страните от Балтийско-Черноморския съюз; направени са предложения за разработване на управленско-икономическа стратегия

за Латвия с цел подобряване ефективността на участието ѝ в Балтийско-Черноморския съюз.

Иновативния подход при разработване на дисертационния труд се основава приоритетно на: дефиниране на модел за създаване на Балтийско-Черноморски съюз, основан на управленско-икономическо и военно сътрудничество; разработване на методологични подходи за определяне на дела и формите на участие на държавите в Балтийско-Черноморския съюз; и разработване на предложения за подобряване на националната стратегия за развитие на Латвия и други.

Така формулираните приноси приемат като значими за науката и практиката.

Научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд могат да се отнесат към следните групи: доразвиване и дообогатяване на актуален научно-приложен проблем, свързан с необходимостта от развитие на сътрудничеството на страните от Балтийско-черноморския регион в управленско-икономически и военен аспект с цел подобряване на тяхната сигурност; доказване с нови средства на съществени нови страни на вече съществуващи научни проблеми, теории и методически подходи; приноси за внедряване – методики, модели и стратегии.

По темата на дисертационния труд авторът е представил 6 научни публикации, от които 4 самостоятелни и 2 в съавторство. Научните публикации са в научни списания и сборници с научни трудове от международни научни конференции в чужбина и в България.

От представените публикации Каспарс Киксте формира 50 точки, които надхвърлят изискуемите точки, съобразно минималните национални изисквания - минимален брой изискуеми 30 точки.

С представените научни публикации Каспарс Киксте отговаря на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС Доктор в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7. Администрация и управление, съгласно чл. 2б, ал. 2 и ал. 3 на Закона за развитие на академичния състав в Р България.

Дисертационният труд на тема „Възможности за военно-икономическо сътрудничество на страните от Балтийско-черноморския регион“, представлява напълно завършен научен труд и съдържа задълбочени изследвания на поставените проблеми.

Авторефератът е разработен в обем от 42 страници. Представеният автореферат отразява коректно съдържанието на дисертационния труд на тема „Възможности за военно-икономическо сътрудничество на страните от Балтийско-черноморския регион“, и включва задължителните научни и научно-приложни приноси и списък с научните публикации по темата.

3. Критични бележки

Дисертационният труд отговаря напълно на изискванията за такъв

вид научен труд. Нямам критични бележки.

Въпрос към автора на дисертационния труд:

1. Към настоящия момент, който се характеризира с динамично променяща се икономическа среда и среда за сигурност, в световен мащаб, на ниво Европейски съюз и респективно на ниво Балтийско-черноморския регион, има ли автора на дисертационния труд нови или актуализирани предложения за развитие на сътрудничеството на страните от изследвания регион?

4. Заключение

Дисертационният труд и авторефератът към него на Каспарс Киксте отговарят напълно на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Р България, Правилника за неговото прилагане, минималните национални изисквания за придобиване на ОНС Доктор по професионално направление 3.7. Администрация и управление и изискванията, съобразно правилниците на Национален военен университет „Васил Левски“.

5. Оценка на дисертационния труд

Давам положителна оценка на дисертационния труд на Каспарс Киксте на тема „Възможности за военно-икономическо сътрудничество на страните от Балтийско-черноморския регион“, и предлагам на уважаемите членове на научното жури, на Каспър Киксте да бъде присъдена образователна и научна степен „Доктор“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7. Администрация и управление и научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (сигурност и отбрана)“.

20.12.2025 г.
гр. Велико Търново

Член на научното жури:
проф. д.н. /Ваня Банабакова/

OPINION

by **Prof. D.S. Vanya Kuzdova Banabakova**
"Vasil Levski" National Military University

on the dissertation work of **Kaspars Kikste**

on the topic "**Opportunities for military-economic cooperation of the countries of the Baltic-Black Sea region**",

submitted for the acquisition of the educational and scientific degree "Doctor" in the doctoral program "Organization and management outside the sphere of material production (security and defense)"

Basis for the submission of the opinion: participation in the composition of the scientific jury for the defense of the dissertation work according to the Order of the Rector of the "Vasil Levski" National Military University No. RD-06-395/05.12.2025 and Protocol No. 1/08.12.2025 of the first meeting of the scientific jury

1. Relevance and significance of the developed scientific problem

Doctoral student Kaspars Kikste is enrolled for training, through independent preparation for the acquisition of the Doctor' Degree in "Vasil Levski" National Military University with Order of the Rector of "Vasil Levski" National Military University No. RD-06-259/14.11.2023 and was discharged with the right to defense with Order of the Rector of "Vasil Levski" National Military University No. RD-06-367/24.10.2025.

The presented dissertation explores a scientific issue that is relevant internationally, including for Bulgaria, related to the need to seek opportunities for cooperation between the countries of the Baltic-Black Sea region in a managerial, military and economic aspect.

The developed dissertation is the personal work of the author, since research in the field of the issue under consideration is not the subject of mass scientific developments.

The dissertation is developed in a total volume of 221 pages, of which 209 pages are the main text and includes an introduction, three chapters, a conclusion, a list of used literature and 11 appendices. The dissertation contains 15 figures and 26 tables. 289 literary sources in Latvian, Russian and English were used.

On this basis, the presented dissertation complies with Art. 27, para. 2 of the Regulations for the Implementation of the Law on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria.

The relevance and significance of the topic of the dissertation and the development itself are determined by **the following prerequisites and conditions:** the national identity of each state is directly related to its security; in the conditions of modern instability and the presence of many threats to the security of countries around the world and their citizens, there is an urgent need to build an integrated security system; ensuring national security includes the development of its own military sector and using the advantages of international cooperation; the degree and scale of development of the military sector in each state are determined by its managerial, economic, historical and political characteristics; the potential of the military sector depends on the economic and managerial capabilities of a given country; the managerial and economic potential of the countries is different, as a result of which their ability to resist external threats is also different; the development of international cooperation with partner countries in managerial, economic and military aspects is the most important condition for strengthening national security; such cooperation is also necessary within the countries of the Baltic-Black Sea region; the membership of these countries in the European Union and NATO is extremely important, but modern realities show that there is also a need for new alliances for cooperation and others.

This determines the relevance, significance and necessity for science and practice in the international plan of the dissertation work.

The introduction justifies the relevance of the topic and defines precisely and clearly the object, subject, goal and three research tasks.

The dissertation work is developed on the basis of the research thesis that ensuring the country's security at the national and regional levels includes both the development of its own military sector and the use of the advantages of international military cooperation. The work substantiates the existence of a wide range of prerequisites for the creation of a regional union of the countries connecting the Baltic and Black Seas. The creation of such a union does not contradict the existing associations - the EU and NATO, but expands the possibilities for economic and military cooperation in the context of the formation of the Baltic-Black Sea corridor.

When developing the dissertation work and to achieve the goal, solve the research tasks and prove the research hypothesis, scientific research approaches and methods were used such as: induction, deduction, analysis and synthesis, historical, comparative and critical analysis, expert assessments, statistical methods of analysis, methods for collecting secondary and primary information, quantitative and qualitative analysis, SWOT-analysis and others.

The analyses are based on rich empirical material.

The theoretical and methodological basis of the dissertation research are the works of foreign scientists in the field of management, economics and security.

The introduction to the dissertation work outlines the restrictive conditions under which it was developed.

The dissertation work shows that its author has a very good command of the terminology of the issues under consideration.

The dissertation work is developed consistently and logically.

In the first chapter, based on a critical and comparative analysis, the main scientific and methodological statements related to military and economic cooperation between the states are derived.

The second chapter is aimed at analyzing the development of cooperation between the countries of the Baltic-Black Sea region.

The third chapter, based on the research from the first and second chapters, outlines the prospects for the development of the countries of the Baltic-Black Sea region, with the emphasis on two main areas - analysis, assessment and proposal of a model for the Baltic-Black Sea region, and the place of Latvia in the regional security system in a managerial, economic and military aspect.

At the end of each of the three chapters, in-depth conclusions are made.

In the conclusion of the dissertation work, summarized conclusions from the entire dissertation research are synthesized.

The content of the dissertation fully corresponds to its topic. The results obtained show that the set goals and research tasks have been fully achieved.

The first chapter solves the first research task, the second chapter solves the second research task, and the third chapter solves the third task.

The research hypothesis is proven on the basis of in-depth empirical studies and analyses based on serious statistical tools.

The proposed dissertation is developed consistently and logically. The individual chapters are well balanced in volume. The author has used a rich set of research and analysis methods and a large base of empirical data. In-depth studies and interpretation of the results have been carried out, and innovative scientific and applied proposals for the development of cooperation between the countries of the Baltic-Black Sea region have been given.

2. Assessment of the scientific results and contributions of the dissertation work

The dissertation work contains significant scientific and applied scientific results, which represent an original contribution to science. The dissertation work shows that its author possesses in-depth theoretical knowledge in the scientific specialty and abilities for independent scientific research. The author offers significant scientific and applied solutions to an important practical problem with military, managerial, economic and social significance.

I believe that the presented dissertation work fully meets the requirement of Art. 27, para. 1 of the Regulations for the Implementation of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria.

The volume of the dissertation work is optimal, from the point of view of the integrity and completeness of the scientific research and from the point of view of the requirements for a dissertation work for acquiring the Doctor'

Degree.

No plagiarism has been found in the dissertation work and I have no doubts about it.

The presented dissertation work has clearly expressed scientific and scientific-applied contributions. I accept the scientific and scientific-applied contributions formulated by the author of the dissertation work.

The main **scientific contributions** are:

- The theory of national and regional security has been expanded and enriched on the basis of a scientifically substantiated need to create a new system of collective security in the Eastern European region;
- New knowledge has been generated based on the developed proposals for achieving the common interests of the countries of the Baltic-Black Sea region, through the coordination of security policy and economic development.

The main **scientific-applied contributions** are:

- A model for military-economic cooperation of the countries of the Baltic-Black Sea region has been developed with a scientifically substantiated organizational-management hierarchical structure;
- Methodological approaches have been proposed for determining the roles and forms of cooperation of the countries of the Baltic-Black Sea region;
- The conceptual platform of Latvia's strategy for managerial and economic sustainable development based on cooperation between the countries of the Baltic-Black Sea region is scientifically substantiated.

In an innovative aspect, the dissertation is distinguished by the following: the need to create a new collective security system in Eastern Europe is substantiated; the prerequisites for the creation of the Baltic-Black Sea Union in order to improve regional security are studied and systematized; new provisions regarding the common interests of the countries of the Baltic-Black Sea region in the field of security, economic, managerial and political cooperation are developed; a managerial hierarchical model of the composition of the countries of the Baltic-Black Sea Union is developed; proposals are made for the development of a managerial and economic strategy for Latvia in order to improve the effectiveness of its participation in the Baltic-Black Sea Union.

The innovative approach in developing the dissertation is based primarily on: defining a model for creating the Baltic-Black Sea Union, based on managerial-economic and military cooperation; development of methodological approaches for determining the shares and forms of participation of the states in the Baltic-Black Sea Union; and development of proposals for improving the national development strategy of Latvia and others.

I accept the contributions formulated in this way as significant for science and practice.

The scientific and scientific-applied contributions in the dissertation can be attributed to the following groups: further development and enrichment of a current scientific-applied problem related to the need to develop cooperation of the countries of the Baltic-Black Sea region in a managerial-economic and

military aspect in order to improve their security; proving with new means significant new aspects of already existing scientific problems, theories and methodological approaches; contributions for implementation - methodologies, models and strategies.

On the topic of the dissertation, the author has presented 6 scientific publications, of which 4 are independent and 2 are co-authored. The scientific publications are in scientific journals and collections of scientific papers from international scientific conferences abroad and in Bulgaria.

From the submitted publications, Kaspars Kixte forms 50 points, which exceed the required points, according to the minimum national requirements - the minimum number of required 30 points.

With the submitted scientific publications, Kaspars Kikste meets the minimum national requirements for acquiring the ONS Doctor in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, professional field 3.7. Administration and management, according to Art. 2b, para. 2 and para. 3 of the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria.

The dissertation on the topic "Opportunities for military-economic cooperation of the countries of the Baltic-Black Sea region" is a fully completed scientific work and contains in-depth research on the problems posed.

The abstract is developed in a volume of 42 pages. The presented abstract correctly reflects the content of the dissertation on the topic "Opportunities for military-economic cooperation of the countries of the Baltic-Black Sea region", and includes the obligatory scientific and scientific-applied contributions and a list of scientific publications on the topic.

3. Critical notes

The dissertation fully meets the requirements for this type of scientific work. I have no critical notes.

Question to the author of the dissertation:

1. At the present time, which is characterized by a dynamically changing economic and security environment, globally, at the level of the European Union and, respectively, at the level of the Baltic-Black Sea region, does the author of the dissertation have new or updated proposals for the development of cooperation between the countries of the studied region?

4. Conclusion

The dissertation and the abstract to it by Kaspars Kikste fully meet the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff of the Republic of Bulgaria, the Regulations for its implementation, the minimum national requirements for acquiring the Doctor' Degree in the professional field 3.7. Administration and Management and the requirements, in accordance with the regulations of the "Vasil Levski" National Military University.

5. Evaluation of the dissertation

I give a positive assessment to the dissertation of Kaspars Kikste on the topic "Opportunities for military-economic cooperation of the countries of the Baltic-Black Sea region", and I propose to the esteemed members of the scientific jury that Kaspars Kikste be awarded the educational and scientific degree "Doctor" in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, professional field 3.7. Administration and Management and scientific specialty "Organization and management outside the sphere of material production (security and defense)".

20.12.2025
Veliko Tarnovo

Member of the scientific jury:
Prof. D. S...../Vanya Banabakova/